

ARADAI GEROI

(V. I. ÇAPAAJEVAI NVCŞEHÖÖR 20 ZIL BOLHONOI OIDO)

Vasili Ivaanoviç Çapajev bolbol eehedinge shin xraabrostiaar, revolyycede preedan ne baahaaaraa ba vojeenne talaantaaraa aradta aldar solo ba nahai dursaxal olhon, te de geroinuud—samoroogoduudai toodo orono. Çapajev meitiin, aradai tiime soloto xybyyd—komandirlnuud Ulaan Aarmilin zergede baihan jabadal xadaa tereenei ilaltin şuxala nyxeselnyydel negen baigaa. Egeel tilmeehe, Çapajevai neren istoorio xetedee bisqdegde, grazdaanska dainal gaixamsga ilaltanuud tuxai ba proletariaal vojeenne iskyysstu tuxai manai oltgomzonuud xadaa ene neretel tarahasagyl xolbooti.

Çapajev bolbol Ulaan Aarmilin divizilin komandir bolxilngoo urda tee, jixe ba yed sanga vojeenne hurguli yngernen baina. Caarska aarmida riadovot soldaadaatata dagaan, Vasili Ivaanoviç bolbol byxii imperialis dainili front deere, okooponuud soo yngeregen jym. Ton ajulta daalgabarilnuud durataigaar dyrgedeg, ton ajulta razvedkeen yndte xodo jabdag ba ton xyser berxe batdalhaa sadamgaigar multaran gardag, xraabaa soldaadiji yxel dai radaggyi hen.

Soldaad jabaxadaa, Çapajev bolbol Jixe praktiqueska vojeenne mergezelijji ba dyrselijji olohon baina. Ene praktiqueska oopeden jamarş teoretičeske fyndaamentiyi baigaa: Çapajev xadaa soldaad jabaxadaa unzaza ba bišeze burhan baina.

Çapajevai unsahan tyryşlin kñignydel dunda vojeenne xaraakteral zoxioolnuud olo baidag hen. Çapajev xadaa orod aradai geroinuud—Stepan Raazin, Pyagoo, Jeimaaq geggedei vojeenne gablaanuud tuxai unşaxilji xyse deg, Garibaalbdi ba Napolboon tuxai unşadag baigaa.

1918 ondo, divizilin soloto naçaalnig Çapajev bolbol Moskvaada, Generaalna ştaabai Akadeemide aotaad baixaadaa, ton serşjooznoor da erdem xyselen xynei xyseler hural sasa exilhen baina. Teed, udaanş hurragyl hen. 1919 onoi fevralıda, Zyyn front deere Kolçaag dobtogodo beledxeze baixadan, V. I. Çapajev bolbol, xedi hursaxaa xysebesi, hanaanhaa tabaagyl jabahan tere bojevoi baidaldaa, sergtee busaza Jirehen baina.

1919 onoi fevralıda Vos tooqno front deere busaza Jirehen saghaanş xoiso, aldar ta 25-daxi divizilin naçaalnig V. I. Çapajevai bojevoi zamal byrla gaixamsg xubinş exilene. Ene divizide, mynoe Çapajevai nere ygtexel.

Xaxad zil şaxuu—1919 onoi maarrtha sentiaabrii xyrter. V. I. Çapajev eeriingee divizilin komaandovala; ene sagai torşo soo Çapajev bolbol kolçakovoçanuud butasoxihoor Uraalskhaa Yfaa xirehen ba sagaa kazaaguudat temesexilin tulada daxin Uraalska jireze yrdilen baina. Çapajev bolbol 1919 onoi sentiaabrii 5-daxi eeriingee nahai jabadalijji Lbilensk goorodo dyrgenehen baina.

**

V. I. Çapajev bolbol tilxe de 4 daxi aarmilji komaanda laza jabahan, Mixail Vasiliyeviç Frysneer 25-daxi divizilin elbeggideh jym. Gaixamsg proletaarska polkovoodol xursa Çapajevai gaixamsg sanarlijji yzb segnehen baigaa. Ivaanovo-vozneseenske tkaacnuud 220-doxi legendaarna poolko metin, ilmenyid proletaarska çastibnuudat 25-daxi divizi bolbol Çapajev ba Fyrmovel xytelberi doro Kolçaagliji butasoxihoor talar uadaaxi sobitnuudat glaavna rool dyrgenehen baina.

25-daxi divizilin bojevoi ja buulganuudilji nege statjaagai raamaa soo xyed xaraalan segnexe argagyil xaxad zilei torşo soo V. I. Çapajevai komaandalaza jabahan, ene divizi bolbol xeden, arabaad baildaanuudilji xehen ba xodol amzalnuudilji tuuladag baigaa. Yngeredee Lbilenske tragedi xadaa diildelge bise, xarin genetin usär bolhon baigaa, enenei xaruuda capajevtan arni şangaa soxhon baina.



V. I. ÇAPAAJEV.

din dobtolgiin xytelberili maarrha sentiaabrii xyrter. V. I. Çapajev eeriingee divizilin komaandovala; ene sagai torşo soo Çapajev bolbol kolçakovoçanuud butasoxihoor Uraalskhaa Yfaa xirehen ba sagaa kazaaguudat temesexilin tulada daxin Uraalska jireze yrdilen baina. Çapajev bolbol 1919 onoi sentiaabrii 5-daxi eeriingee nahai jabadalijji Lbilensk goorodo dyrgenehen baina.

1919 onoi maida 25-daxi divizilin Byggylşme teeş osoyo jabaxadaa, sagaa tanta urdaanhaa Jirehe jabahansh eli boloo, tilxeerens, Çapajev bolbol potkovi koloonnoor (tilxeed brigadna koloonnoor jabadag baigaa) jabaxa prikaziili bri gandanuudat ygoed, divizilin maarrha suramda oruulhan baina. Enei aşar, sagaa tanta bolbol xysete ulan poolkoluudat deere ortozi, çastib çastaaraa butasoxigdohon baina; ene baldaanuudat xojor sagaa divizi butasoxigdohon jym.

Kolçaagti temesel xadaa 25-daxi divizilin yilmske tilatata operaacaar dyreken baina. Ende Çapajev bolbol eeri gree polkovoodcesko talaantiin:

Çapajev bolbol grazdaanska dainal maneevrenne tradiccuud deere xymyzylegden xet. Tereenei caastnuud bolbol xyresenydgigejabaza, dala dala dadal bolhon baina, Çapajev bolbol arahanb cro xo ba ilangaja xyrieelen be helexe, glavaa xysenydeeree flaangahaan soxiin tulada, zarim xysenydeeree daisanhaa suxarixa maneenvyddiji jixe yrgoer xerlegedeg baigaa. Terenel durali bojevoi zanşal aldarta çapajevska „glagoob“ xadaa şildhexil momeentdo baldanda oroxo, xysete soxilgin gryppiil nege flaangada balgaxaa emixidxegdedeg baigaa.

Çapajevai byxii şildhexberlyynd ba jabulganuud bolbol aktivna, xursa bodolgoor neb terenel baidag hen. Çapajev xadaa Jixenxidee dobtolodog olonxido oborontialdag ba oriodooşu xuradagyi şaxuu baigaa. Yngeredee oboronielline zorilgonuudilji aktivnaa şildxedeg hen. 1919 onoi apreeli de Bzylyykhee xoixonuur, Borovko gol deere, 25 divizilin 73-daxi brigadiin xehen jabuulin zissee ene talar Jixe xarakterne baina. Nyxer Frynyze bolbol Voolgo teeş dobtoloz Jabaa kolçaakovsko aarmida flaangovo soxilo xexe johoto, Vostocoog fronttiin udaarna gryppiil suglaraxa raioonlii daldalaxa zorilgo ene brigadada daigahan baina. Sagaa tanta 11-dexi Uraalska divizilin Byzylyyli dobtoloxoor algaza baixadaa, udaarna gryppiil ysee suglaraza xolo şadaagyl baigaa, 73-daxi brigadiin passiliv zorilgoti baihanş ha, brigaa-

Ene faakt bolbol V. I. Çapajev xadaa deede ştaabuudilji „soolodog“ ba deede taliin komaandovanlii toodoglyi komandir gelen tuxai hanallilj burruusana. Yneereesii, Çapajev xadaa fronttba ar aarmilin ştaabuudtu huuhan, zarim urdin generaalnuudtba zarim trockistske tabimarnuudtba ton hezegteiger xandadag hen. Ede niurnuudta Çapajevai etigedeggyin all zerge zyb balgaa geze myneé bidende ell boloo. Çapajev xadaa ideaalna disciplinifrovanno baigaa.

Çapajev bolbol erxim hal xan, zolto zargaita baidalijji balguulxil tulada exe şoveed gazaraa angilin daisadhaa xy sed seberlexe gelen eeriingee hanalijji bodoto xereg deerens, bejelyilje yrdingyl bidenhee xolodo. Ene zorilgili tereenei tylee tereenei ynen soraatnigundu ba bojeciyd dyrgenehen baina; ede zorilgonuudilji tereenei bojeciydei xyged, şoveed patrooduudat şine yje, stalin ska epoxxin xynydyd dyrgeneze yrgelzene baina.

Çapajevai erxim çertaanuud xadaa Ulaan Aarmilin komaandina sostaaval şine yjede neberenel. Xydelmergen-tarla sanai Ulaan Aarmilin xeden zuugaad ba miqag komandirlnuud, Xasaan nöral raiondoni xaldaanda, manal exo oronoi oboroonno xyseşadaiili bextiyyixe ba tereenei xilliji xama galaxa talar pravitełstvişli speciaalna daabarinuudilji dyrgexe zuuraa, çapajevskaa temesel baina.

Çapajevai erxim duradxal aradai dunda martdagayl. Tereen tuxai olon toonol ylgerneyd ba duunuud bisqdenzel, şoveed literatura bi iskyysstvilin erxim zoxioolnuud zorilu lagdanxai. XYyed, „Çapajev“ bolzo naadadag.

Çapajevai azabaidal—ene xadaa orad bolbol gansal dailaldaa şadaxa biş, myn dailaldaa duratal ym gehen tuxai nyxer Voroşilov yge nydte erxim illustraca gese. Öreringee bejee daanxain tylee ba zol zargaligaa tylee temesec şadaxa arad xadaa capajevuudilji tyreşesi şada x baina.

Polkovnik Je. Bootin.

Neitraliteed tuxai laatviin pravitełstviin deklaraaca

Riiga, sentiaabrii 2. (TASS). Myneeder, Latvian prezidentin, doro dur sagdahan udxtatal deklaraaca bolbol xeden, arabaad bailda nuudilji xehen ba xodol amzalnuudilji tuuladag baigaa. Yngeredee Lbilenske tragedi xadaa diildelge bise, xarin genetin usär bolhon baigaa, enenei xaruuda capajevtan arni şangaa soxhon baina.

Daanidaxi Angliiska pooslannigai medyylge Stokgoolm, sentiaabrii 2. (TASS). Daanidaxi neutraliteedilji germaanlii xyndelege baigaa sagtan, angliiska pravitełstvo xadaa Daanidaxi neutralulua.

1939 onoi sentiaabrii 1-nei Nacionaalnostnuudai Soveedei zasedaani tuxai

Informacioonno medeesel

Sentiaabrii 1-de, ydesin 7 caas 30 minutada, SSSR-el Verxoovno Soveedei zasedaani zaal so, Kremlde, Nacionaalnostnuudai Soveedei IV-dexi zasedaani bolbo.

Nacionaalnostnuudai Soveedei tyryylegse depytaad N. M. Svernik bolbol, IV-dexi eelzeetebise seessili kisek zilinyyd bagdaba geze me deesene ba Nacionaalnostnuudai Soveedei eelzeetebise VI-dexi seessi xaagdaba geze sonoszono.

Depytaad Byrmistenkin dok.

1939 onoi sentiaabrii 1-nei Seessiin zasedaaniin dnevniig

Nacionaalnostnuudai Soveedei

Sentiaabrii 1-de, ydesin 7 caasta, Kremlde, Nacionaalnostnuudai Soveedei ty

laadai hyylde, Nacionaalnostnuudai Soveedei bolbol „Xyde“ azaxlin naloog tuxai zakoonilji razdeel razdeelaaran, terenel hyylde—byxiliden batalna.

Nacionaalnostnuudai Soveedei tyryylegse depytaad N. M. Svernik bolbol, IV-dexi eelzeetebise seessili kisek zilinyyd bagdaba geze sonoszono.

YXYGEDEI XAMTHIN BAI RIIJI HAIZARUULXA

Huralsalat şine zil exlee XYyed bolbol huralsalat şine nyd amzaltanuudilji tulaxa xerege byxli xysereee orolso bod. Edeneri, otılıçno bhai segnetelteiger huralsalat zahaldans, haima remontlogdohon ba oboruudovalgahan xamtin bair tuhalasax baina. Tiln, Xorila dunda hurgulida hurza baihan, Ulaan partizaanal selbsoeedel, Kaan Maarksai neremzete kolxoozox yxygedel xamtin balra tomu remontotoli gebel, balran xusaltagi, boroo xurlin oroxo duhaaldagjil baina. Sonxuudilin silgil, pеesengyylidin remontlogdoygil baihan Busad duttu zilinyyd olon Gadna, Anaagol somonot, Zadnovai neremzete kolxoozox yxygedel baihan bahal tuktai baina.

Tilmehee, huragşadai xamtin bairlii olrin sag soo hafazarulza, huragşadai zanatidaa hala beledxexe byxli xysereee ygtene. Nacionaalnostnuudai Soveedei bolbol xyde azaxlin nazal zakooniili razdeel razdeelaaran, terenel hyylde—byxiliden negen halaar abna.

Nacionaalnostnuudai Soveedei Seessilin xelsezel zilinyyd bagdaba. Tyryylegse nyxer Svernik bolbol Nacionaalnostnuudai Soveedei Seessili xagdaba geze sonoszono. (TASS).

Komsomoolec

KOLXOOZNO YNIVERSITEED

XYde azaxlin Byxesoluunza vistavkede—socialis gazartaa laalangal hal tuulandilji bygde aradai xaralgada—kolxooz, MTS-yd, sovxoozuud, nauuka, literatura ba iskyysstvilin erxim xynydyd. Jree. Vistavtijli xynydyd ton olon aarmi xaraa, ede xadaa todo honor zorilgo bajazahan ba sinenyd znaantnuudaa zebsegzene baina.

Vistavtikli honixolgo ugaj Jixe, tereenee Jikeer le abxit tylee ermeliçelge tor Jixe. Arban zilei torşo so, manai oronid tarlaşad xadas kollektivi zaaclin zam teeş istoriliceska erjete xeheneşen xolşo, soved dereevnide şine xynydyd urgaa. Tariasaadai dundahas xeden miangaad ba millioon xynydyd bolbol kolxoozudut, kolxoozno zvenoonud ba bri gandanuudtba obşestvenne tomo azaxlin oopendno organizaatornuud boloo“. (Moolotov).

Paarti bolbol ede xyndyde tvoresko xyseñel ugaj Jixe zapaasili bili bolgohon ba by

giedi medexilin tylee ermeliçelge ba bolşevigl tymer dura

zorilgo redenitili zebseglyylee.

Tedener xadaa xangaltai xariuulaabaa, reýzli

taidilin tylee zilin kartavka abza, bagaxansji haalp tarixa.

Namaranşurgasiñli xuraxaa.

Zygoer, enenei urgasan Jixe

bileş balbas, ene abtahan yre

henyyedebi xabar xurtagdahan

haat oroxodo, Jirex zilde

byr ynder urgasa ygece baina.

Eneenijli myn le oopendno

uçaastog deere xarana, tine

yrehenel urgasanlı jyrin yre

henhə xeden daxin ynder

baheña.

Erdemite xadaa gyrelen ugaj

jice udxasartai probleemili

şildxexe argajaa bodoto zise

deere tilgeze demonstracinala.

Vistavke deere 300 ilmenydyd

doklaaduud yngereğedexi jym.

Xerbee, staxaanovicin gy, ali

erdemtin negeşisi doklaad,

negeşili vestypleeni xadaa doklaad-

çigta xeden zuugaad asudal-

nuudigig ygeer, tedeende hain

xariuugyiger yngereğig yge-

er hain, xaraadaa abalsaahaa vi-

stavkin ekskyrsantnuud ba xai-

badagşad bolbol ede doklaa-

duudhau ton Jixe hurgaal, xai-